

Bibliai Szabadegyetem

Ezdrás és Nehémiás könyve

Előadó: **Dr. Szilvási József**

Ezdrás és Nehémiás könyve, valamint a Krónikák két könyve eredetileg egységes történeti mű volt. Erre mutat a 2Krón 36:22–23 és Ezsd 1:1–3 versek azonossága is. A Kánon kialakulásának folyamatában azonban a két könyvet elválasztották a Krónikáktól. A mű előbb Ezdrás könyve néven egy könyv volt, de Órigenész kettéosztotta. Ezt a két könyvre osztást előbb az Ószövetség görög, majd latin fordításában figyelhetjük meg, végül 1448-ban a héber bibliakiadások is átvették, és Ezdrás, illetve Nehémiás könyvének nevezték.

Ezdrás és Nehémiás könyve nem a mű szerzőinek, hanem az elbeszélte események középpontjában álló személyeknek a nevét viseli. Ezdrás neve: segítség. Nehémiás neve: Isten vigasztalása. Mindketten nevükben hordják Izráel reménységét. Mindkét könyv azt beszéli el, hogy Isten a babiloni fogság után hazavezette a szétszórt zsidóságot, és lehetővé tette számukra, hogy újjáépítsék városukat és templomukat: *„Mindnyájuk lelkét arra indította az Isten, hogy menjenek el, és építsék fel az Úr házát Jeruzsálemben”* (Ezsd 1,5). Nehémiás szavaival élve: *„Maga a menny Istene ad nekünk sikert, és mi az ő szolgálóiként kezdjük el az építést”* (Neh 2,20).

Előadásom célja a könyvek történeti háttérének megvilágítása, és tartalmának rövid összefoglalása. Végül a könyvek üzenetéről szeretnék néhány szót szólni.

A történeti háttér

Az Izráelt fogságban tartó babiloni birodalom Nabukodonozor halála után (562) gyors hanyatlásnak indult. Círus perzsa király (558–529), aki akkor már több tartomány ura volt, 539-ben Babilon ellen indult és leigázta azt. A perzsák bánásmódja a legyőzött népekkel szemben sokkal humánusabb volt, mint az asszíroké és a babiloniaké. A legyőzötteket igyekeztek megbékelteni s ennek érdekében nagyobb nemzeti és vallási autonómiát biztosítottak nekik. A babiloniak által deportált népeknek a hazaköltözést is megengedték.

Círus mindjárt Babilon elfoglalása után a zsidóknak is megadta az engedélyt a hazatérésre,¹ sőt még azzal is támogatta őket, hogy a jeruzsálemi templomból egykor elhurcolt arany és ezüst kegytárgyak egy részét visszaadta nekik.²

¹ „Ezt mondja Círus perzsa király: A föld minden országát nekem adta az Úr, a menny Istene. Ő bízott meg engem azzal, hogy felépíttsem templomát a Júdában levő Jeruzsálemben. Aki csak az ő népéhez tartozik közületek, legyen azzal Istene, menjen el a Júdában levő Jeruzsálembe, és építse fel Izráel Istenének, az Úrnak a házát! Ő az Isten Jeruzsálemben” (Ezsd 1,1-3).

² „Círus király pedig előhozatta az Úr házána az edényeit, amelyeket Nebukadneccar vitt el Jeruzsálemből, és saját istenei templomának ajándékozott. Előhozatta ezeket Círus perzsa király Mitredát kincstárnok felügyeletével, és szám szerint átadta Sésbaccarnak, Júda fejedelmének. Ez volt a számuk: harminc aranytál, ezer ezüstpohár, huszonkilenc kés, harminc aranyserleg, négyszáztíz másodrendű ezüstsérleg és ezer más edény. Összesen ötezer-négyszáz arany- és ezüstedény volt. Mindezt magával vitte Sésbaccar, amikor a foglyok elmentek Babilóniából Jeruzsálembe” (Ezsd 1,7-11).

A helyreállítás azonban korántsem volt zavartalan. A zsidóság palesztinai ellenfelei, akik az újbabiloni birodalom hetven évében berendezkedtek az országban, folyamatosan gátolták a munkát. Így a templomépítés csupán Círus engedélye után 18 évvel valósult meg, a városfalak újjáépítésére azonban még tovább kellett várni. Ennek oka, hogy Júda ellenségei levelet írtak a perzsa udvarba azzal az üzenettel, hogy a zsidók azért akarják megerősíteni Jeruzsálemet, hogy elszakadhassanak a birodalomtól: „Nézzék csak át az őseid történetéről szóló könyvet! Megtalálod, és megtudod a történetek könyvéből, hogy ez a város lázadó, a királyokat és a tartományokat megkárosító város volt, régtől fogva pártütések történtek benne, ezért rombolták le ezt a várost. Mi tehát tudatjuk a királlyal, hogy ha ez a város felépül, és várfalai elkészülnek, akkor nem tesz birtokod a Folyamon túl” (Ezsd 4, 15-16).

Az építkezést leállították (Ezsd 4,23), és csupán Nehémiás korában fejezték be igen nehéz körülmények között. Nehémiás I. Artahasztá perzsa király uralkodásának huszadik évében (Kr. e. 445-ben) érkezett Jeruzsálembe azzal az engedéllyel, hogy Júdát válasszák le Samáriától és Nehémiás vezetése alatt legyen önálló tartomány.

Érintenem kell itt egy kritikai kérdést, melynek eldöntése hatással van arra, hogy milyen sorrendbe állítjuk a két könyvben leírt eseményeket. Egyes kritikusok úgy tudják, hogy a Nehémiás által vezetett csoport tért vissza előbb, Ezsdrás csupán II. Artahasztá király idejében csatlakozott hozzá, amikor a város falai már álltak.³ Eszerint a város újjáépítése, valamint a közigazgatás megszilárdítása megelőzte a templom és az istentisztelet helyreállítását. Nem tudjuk itt részletesen megvizsgálni azokat az érveket, melyekkel a kritikusok megpróbálták alátámasztani ezt a feltételezést, csupán Gleason L. Archer elemzésének végeredményére tudok hivatkozni, miszerint „az egyetlen megmaradt ésszerű következtetés, hogy Ezsdrás Kr. e. 458-ban, vagy 457-ben tért vissza Jeruzsálembe, és hogy Nehémiás első kormányzósága 445-ben, a második pedig 433-ban kezdődött. Egyedül ez felel meg bibliai szövegek bizonyosságának.”⁴

Ezsdrás és Nehémiás könyvének felépítése

Azok az írásmagyarázók, akik szerint Nehémiás szolgálata időben megelőzte Ezsdrás tevékenységét úgy, hogy e két vezető valójában nem is találkozott Jeruzsálemben, a következő történeti sorrendet állították fel a könyvekben:

1. A Jahve kultusz helyreállítása (Ezsd 1–6);
2. A városfalak megerősítése és a nép elkötelezése a Jahve kultusz mellett (Neh 1–7; 10; 11–13);
3. Ezsdrás hazatérése (Ezsd 7–8);
4. A törvénykönyv felolvasása (Neh 8–9);
5. Ezsdrás imája, nagygyűlés (Ezsd 9–10).

³ „Ezsdrás és Nehémiás könyvének sokat vitatott kérdése munkásságuk idő sorrendjének megállapítása és ezzel a könyvekben leírt események tisztázása és megértése. A könyvek tanulmányozása és történeti ismereteink alapján ma már kétségtelen szerintünk, hogy az a tradicionális sorrend, mely szerint Ezsdrás jött előbb Jeruzsálembe és Nehémiás csak később kezdte el munkáját, nem felel meg sem a könyvek tartalmának, sem a történeti tényeknek. A Krónikásnak az a szándéka, hogy Ezsdrás és Nehémiás munkásságát a döntő eseményekben összekapcsolja és Ezsdrás személyét előtérbe helyezze, a források összekavarásához és így a történeti kép eltorzításához vezetett. A történeti sorrendnél fontosabbnak tartotta a Krónikás a tárgyi sorrendet.” (Tussay János: Nehémiás könyvének magyarázata, *Jubileumi kommentár*, Budapest, 1995, 476. p)

⁴ Archer, G. L.: *Az ószövetségi bevezetés vázlatja*, Budapest, 2000, 490-494. p

Ezzel szemben a könyvek eredeti feljegyzései a következő sorrendben mondják el a restauráció kiemelkedő eseményeit:

1. A száműzött zsidók hazatérése, és a hazatértek jegyzéke (Ezsd 1-2),
2. A templom alapkövének letétele, Júda ellenségeinek gáncsoskodása, a templom befejezése (Ezsd 3-6),
3. Ezsdrás hazatérése és első próbálkozásai a vegyes házasságok felszámolása érdekében (Ezsd 7-10),
4. Nehémiás visszatérése (Neh 1-2),
5. Jeruzsálem falainak újjáépítése (Neh 3-6),
6. A hazatértek jegyzéke (Neh 7),
7. A szövetség és a törvény iránti engedelmesség megújítása (Neh 8-10),
8. A városfalak felszentelése, a visszaélések megszüntetése (Neh 11-13).

A mű célja és teológiai jelentősége

A könyvek eseményeinek és mondanivalójának teológiai jelentőségét két szempontból is vizsgálhatjuk: a zsidóság és a keresztyén egyház szempontjából.

A zsidóság szempontjából nézve Ezsdrás és Nehémiás könyve a fogságból hazatért zsidó gyülekezet élő, majd írott valláskönyve lett. Arról a folyamatról számolnak be, hogy a választott népből hogyan lett a jeruzsálemi templom köré csoportosult kultikus zsidó gyülekezet, Izráel államból egy kis vallási közösség.⁵

Főként Ezsdrás munkája után olyan úton indultak el, mely a zsinagóghoz vezetett. A fogság után már csak a törvény alapján volt lemérhető, hogy ki tartozik Izráelhez és ki nem. A törvény lett a kincsük és sorsuk.

Pál apostol a Galatákhöz írt levélben így összegzi az Ezsdrás és Nehémiás által véghezvitt reformok üdvtörténeti szerepét és jelentőségét: mielőtt eljött a Krisztusba vetett hit ideje „a törvény őrzött bennünket, egybezárva az eljövendő hit kinyilatkoztatásáig. Tehát a törvény nevelőnk volt Krisztusig, hogy hit által igazuljunk meg. De miután eljött a hit, többé nem vagyunk a nevelőnek alávetve. Mert mindnyájan Isten fiai vagytok a Krisztus Jézusban való hit által. Akik Krisztusba keresztelkedtetek meg, Krisztust öltöttétek magatokra. Krisztusban tehát nincs zsidó, sem görög, nincs szolga, sem szabad, nincs férfi, sem nő, mert ti mindnyájan egyek vagytok a Krisztus Jézusban. Ha pedig Krisztuséi vagytok, akkor Ábrahám utódai vagytok, és ígéret szerint örökösök” (Gal 3, 23-29).

Így az Ószövetséget magáénak valló keresztyén egyház szempontjából nézve e könyvek bizonyágtétele az üdvtörténet része. A történeteket összefoglaló Krónikás az események alakulása mögött Isten munkáját, világkormányzó hatalmát és népéhez forduló irgalmát ismerte fel, aki a szétszórt népből egy maradék gyülekezetet hívott haza. A megépült templomban folytatódó kultusz, a felépült falak között elfogadott törvény, az ígéreteit megtartó Isten hűségének bizonyágai. Megmaradásuk egyetlen útja: hűség Istenhez és az ő törvényéhez. Nehémiás csak „vigasztalás”, Ezsdrás csak „segítség” a gyülekezetnek, de egész állapotuk, nyomorúságuk, keresésük és fogadkozásuk csendben is a Szabadító, Jézus Krisztus felé kiált és mutat.

⁵ „Ez a három aktus (az istentisztelet helyreállítása, a templom felszentelése, és a városfalak felépítése) olyanná teszi Isten népét, amilyennek Isten akarata szerint lennie kell: olyan gyülekezetté, amely buzgó kultuszával a templom köré sereglük, a biztonságos falak mögött az isteni törvény megcselekvésére szánja oda magát és belsőleg elszakad mindentől, ami idegen.” Molnár Mihály: Ezsdrás könyvének magyarázata, *Jubileumi kommentár*, Budapest, 1995, 464. p